

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ve YAZILIM DERSİ

Bilgisayar nasıl açılır?

Elektrik bağlantısı yapıldıktan sonra kasa üzerindeki açma düğmesine basıp bekleriz. Masaüstü geldiğinde bilgisayar açılmış olur.

Bilgisayar nasıl kapanır?

Açık sayfalar kapatıldıktan sonra ekranın sol alt bölümündeki başlat menüsü açılır ve kapat tıklanır. Kasanın ışığı sönmeden, bilgisayar tam kapanmadan fişini çekmeyiniz.

Kısayol: Bilgisayar Alt+F4 tuşu ile de kapatılabilir.

Bilgisayar Nedir Hatırlayalım: Bilgisayar çok hızlı işlem yapabilen,

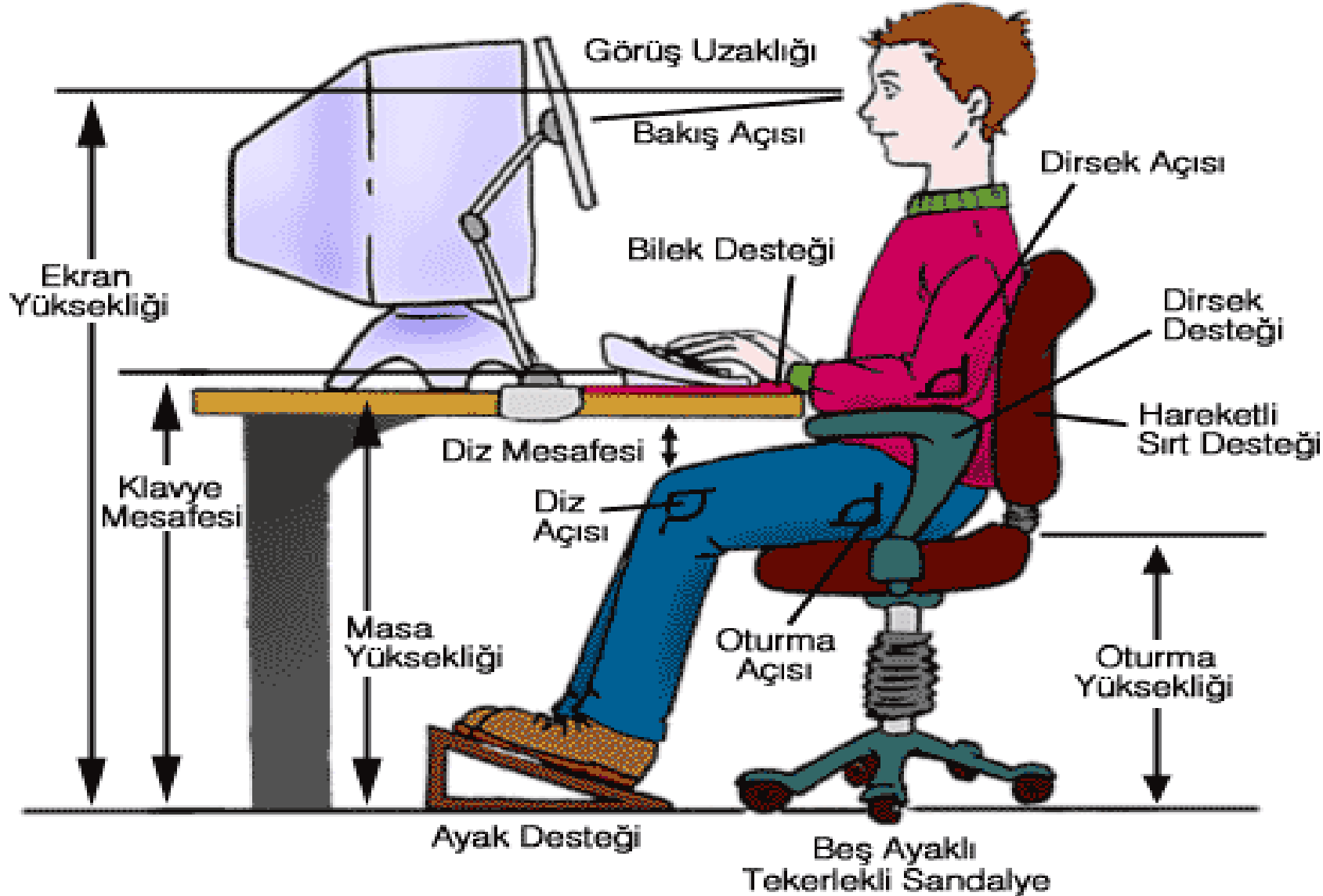
Çok bilgiyi küçük alanlarda saklayabilen,

Sakladığı bilgilere de çok hızlı ulaşabilen bir cihazdır.

(kütüphane örneği)

Bilgisayar Ve Sağlık:

Göz bozuklukları, iskelet bozuklukları, dolaşım ve sindirim sistemi rahatsızlıkları.

Hafıza Birimleri: Bilgisayarda depo birimlerimizin kapasitelerini öğreniyoruz.

BYTE: Sekiz bit uzunluğundaki ikilik sayı kombinasyonlarına Byte denir.

Bilgisayarlardaki anlamlı en küçük veridir. Yan yana sekiz bit 'in 256 kombinasyonu vardır.

1 Karakter = 8 Bit = 1 Bytedir

Byte' ın üst birimleri 1024 ün katları şeklinde artar.

Bu da ikinin bine en yakın kuvveti olmasındandır. $2^{10} = 1024$ eder.

8 BIT = 1 B (Byte)

1024 B = 1 KB (Kilobyte)

1024 KB = 1 MB (Megabyte)

1024 MB = 1 GB (Gigabyte)

1024 GB = 1 TB (Terabyte)

...

Flash bellek, hafıza kartı ya da taşınabilir harddisk biçimlendirirken aşağıdakilerden birini seçebiliriz.

FAT: File AllocationTable (Dosya Yerleşim Tablosu)
dinleme)

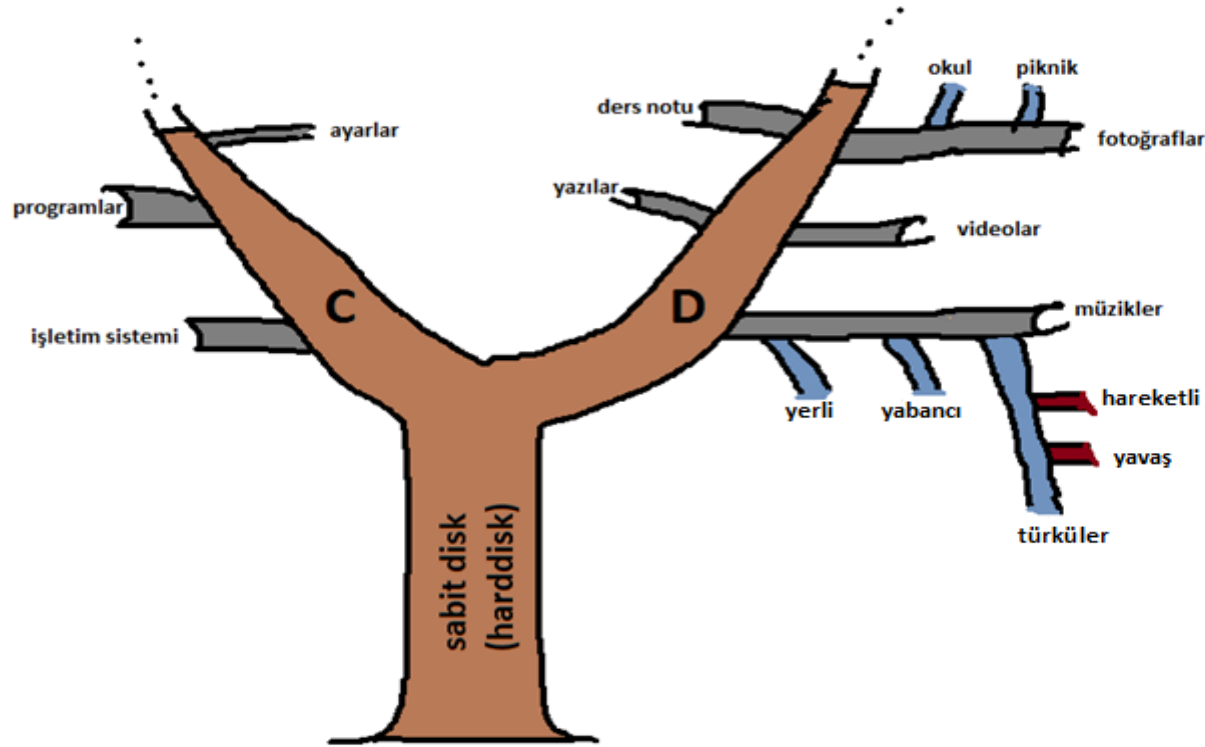
: eski sistem (arabada mp3

NTFS: New Tecnology File System (Yeni Teknoloji Dosya Sistemi) : yeni sistem daha güvenli

BİLGİSAYARIMIZDA AĞAÇ YAPISI (sabit disk, sürücü, klasör, dosya)

SABİT DİSK (hard disk): Tüm veriler burada tutulur. İşletim sistemi, programlar, yazı, resim, video, müzik...

SÜRÜCÜ (C, D, E...): Sabit disk istenilen boyutlarda bölümlere ayrılabilir ve Alfabetik olarak isim alırlar.

Örnek 1: Sabit diskimiz 3 bölüme ayrılmış ise harfleri: **C, D, E** olur. Eğer Dvd Sürücümüz var ise harfi **F** olur.

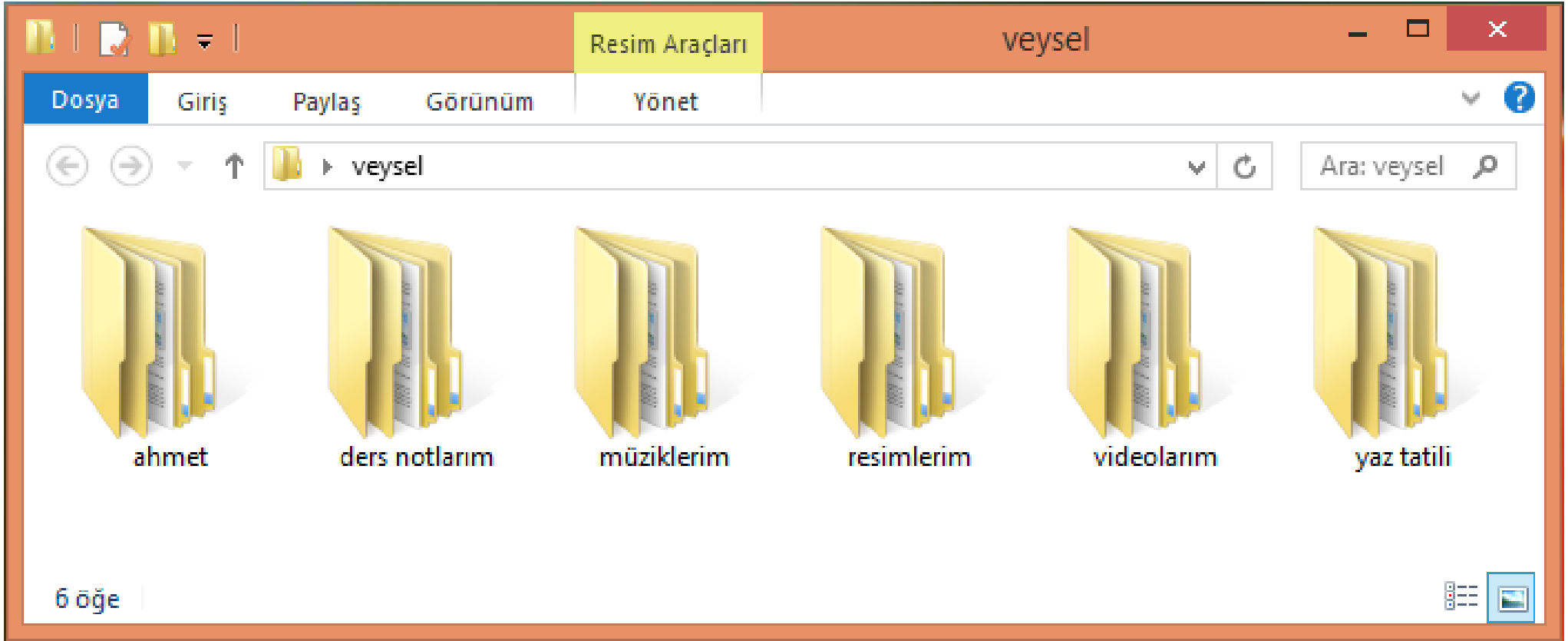
Örnek 2: Sabit diskimiz tek bölüm ise harfi: **C** olur. Eğer Dvd Sürücümüz var ise harfi **D** olur.

SORU: Hard diskimiz C'den başlayarak isimleniyor. Peki, A ve B neden kullanılmıyor?

CEVAP: Önceleri disket sürücüler kullanılıyordu. A ve B Sürücüleri Disket için ayrılmıştı. Günümüzde disketler kullanılmadığı için bilgisayarlarımızda disket sürücüler de yok. Bu yüzden A ve B Sürücülerini göremiyoruz.

- ***Sabit diski tek parça halinde kullanırsak harfi "C" olur.
Tüm bilgilerimiz "C Sürücüsünde" bulunur.
(İşletim sistemi, programlar, videolar, yazılar, resimler, müzikler).
Bu durumda işletim sistemi arızalandığında verileri kaybetme riskimiz vardır.
(Sürücü formatlandığında tüm bilgiler silinir.)***
- ***Ancak Sabit diski ikiye ayırırsak (C ve D) bu risk ortadan kalkar.
C Sürücüsünde işletim sistemi, programlar; D Sürücüsünde kişisel dosyalarımız bulunur.
Dolayısıyla format atıldığında C Sürücüsü formatlanacağı için
C Sürücüsü silinirken D Sürücüsündeki dosyalar aynen kalır.***

KLASÖR: Sürücülerin içinde dosyaları ya da diğer klasörleri bir arada tutan SARI kutucuklardır.

DOSYA: Yazı, resim, müzik, video vb. verileri saklayan bilgi depolarıdır.

DOSYA ADI: Yazı, resim, müzik, video vb. dosyaları tanıyabilmemiz için bizim verdiğimiz isimdir.

- Tüm veriler dosyalarda saklanır.
- Dosyalar klasörlerle gruplara ayrılabilir.
- Klasörlerde eğer istenirse diğer klasörlerle gruplara ayrılabilir
- Tüm klasörler ve tüm dosyalar mutlaka bir sürücü içindedir.
- Sürücüler her zaman otomatik olarak bir harf ile isimlendirilir.
- *** Bilgisayarda masaüstü C Sürücüsünün içindedir. Dolayısıyla C Sürücüsü silindiğinde masaüstündeki dosyalarımız da silinir.

Dosya uzantısı;

*Dosyanın türünü, (yazı, resim, müzik, video...)

*Oluşturulduğu program, (Word, paint...)

*Açılabileceği program, (Word, winnamp...)

gösteren kısımdır.

DOSYALAR VE UZANTILARI

“Dosya adı • dosya uzantısı” şeklindedir.

Yazı Dosyası : doc, docx, txt, pdf vb.

Resim Dosyası: jpg, gif, png, bmp, vb.

Video Dosyası: mpg, avi, mp4, flv, vb.

Müzik Dosyası: mp3, wma, wav, vb.

Dosya Uzantılarını Gösterme/ Gizleme: Herhangi bir klasör penceresinde Görünüm Sekmesi altında Dosya Adı Uzantıları ifadesinin önündeki kutucuğu işaretlersek uzantılar görünür, işareti kaldırırsak uzantılar görünmez.

Örnek: işaretli iken => ders.docx
işareti kaldırınca => ders

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNDE ETİK KURALLAR

- *Doğru bilgileri paylaşın*
- *Suç işlemekten kaçının*
- *İnsanlara kaba söz ve davranışlarda bulunmayın*
- *Başkalarının bilgisayarlarını karıştırmayın*
- *Başka insanların bilgilerini izinsiz kullanmayın*

Not: *Bu kurallara uymayanlara; para cezası, hapis cezası ve adli tedbir cezaları uygulanır.*

Siber Zorbalık:

Bilişim Teknolojilerini kullanarak, başka insanlara rahatsız edici davranışlarda bulunmak.

İftira, hakaret, tehdit, dışlamak, aşağılamak, alay etmek, taciz etmek vb. davranışlar.

Siber Zorbalığa maruz kaldığınızı düşündüğünüzde; hemen ailemize bildirmeliyiz

Telif Hakkı: Bir kişinin emeği ile ortaya çıkardığı bilgi, düşünce, sanat eseri ve ürünün izinsiz olarak kullanılması ile ilgili hukuki haklardır.

Telif hakkını ihlal etmek, başkasının ürettiği içeriği izinsiz kullanmak demektir. Her suç gibi telif hakkını ihlal etmenin de cezası vardır.

Kullanım Haklarına Göre Lisans Türleri

- 1-Lisanslı Yazılım** : Tam kullanım haklarının satın alınan yazılım. (işletim sistemi, office)
- 2-Freeware yazılım:** Ücret ödemededen kullanabileceğiniz yazılımlar. (Google chrome, pardus)
- 3-Demo Yazılım** : Ücretli yazılımın tanıtım amaçlı kısıtlı paylaşımı (4 bölümlük oyunun 1 bölümü)
- 4-Trial Yazılım** : Ücretli yazılımın tanıtım amaçlı belirli süreli paylaşımı (30 gün, 45 gün)

Bilişim Suçları: Bilişim teknolojileri kullanılarak işlenen suçlardır.

Dolandırıcılık, sahte belge hazırlama, hakaret, tehdit, uygunsuz paylaşımlar, lisanssız program kullanımı, başkalarının bilgi ve belgelerini ele geçirme.

Bilişim suçları bazen oyun, eğlence gibi görünür ancak kanunla belirlenmiş cezaları vardır.

Dijital Ayak İzi: İnternetteki yorum, beğeni ve paylaşımlarımız bizim ayak izlerimizdir.

Herhangi bir soruşturma durumunda internetteki hareketlerimize ulaşılabilir.

Dijital ortamlarda bilinçli olmalı; yaşımıza, ahlakımıza, milli ve manevi değerlerimize uygun içerikler tercih etmeliyiz.

Gizlilik: Kişisel verilerimizi internet ortamında paylaşmamalıyız.

doğum tarihi, cinsiyet, adres, tc no, telefon numarası, okul adı, şifrelerimiz vb.

Güvenlik: İnternet uygulamalarımıza şifre ile giriş yaparız. Şifrelerimiz güvenli olmalı. ad soyad, doğum tarihi, 123456, abcdef, 0000 vb. kolay tahmin edilecek şeyler olamamalı. Harf, sayı, özel karakter içermeli (ali+4045, ali-0012, ali.demir1, ali*demir) vb.

İnternet ortamında güvenliğimiz için dikkat edilmesi gereken maddeler:

- 1- Olumsuz bir durumla karşılaşırsanız durum daha kötüye gitmeden ailenizle paylaşın.**
- 2- Başkalarına saygılı olun, kaba yorumlar ve konuşmalar yapmayın.**
- 3- Sanal ortamda tanımadığınız kişilerle arkadaşlık kurmayın, sohbet etmeyin.**
- 4- Kişisel bilgilerinizi, fotoğraflarınızı ve videolarınızı kimseyle paylaşmayın.**
- 5- Güçlü ve unutmayacağınız şifreler belirleyin, belirli aralıklarla da yenileyin.**
- 6- Paylaşımlarınızı başkalarının da görebileceğini, geri dönüşünün olmayacağını bilin.**
- 7- Bilmediğimiz adreslerden gelen e-postaları ve reklamları açmayın.**
- 8- Yasa dışı ve ahlak dışı sitelerden, oyun sitelerinden, dosya indirmeyin.**
- 9- Gerçek hayatta yapmamamız gereken şeyleri dijital ortamda da yapmayın.**
- 10- Hediye çeki kazandınız, tatil kazandınız, para kazandınız gibi ibarelere inanmayın.**
- 11- Kendini polis, savcı, avukat gibi tanıtan, bilgi, para isteyen kişilere inanmayınız.**
- 12- Önemli bilgilerinizi (yazı, resim, video, şifre) farklı ortamlarda yedekleyin.**

Ödev: *Kaydet nedir?*

Farklı kaydet nedir?

Kaydet: *Dosyada yapılan değişiklikleri saklamak, kaydetmek.*

Farklı Kaydet: *Dosyanın*
**yerini,*
**adını*
**türünü*
değiştirerek kaydetmek.

*****Not defteri ile “kaydet” – “farklı kaydet” uygulamaları yapalım.**

Örnek 1: Yeni bir metin belgesi açıp kaydet ve farklı kaydet komutlarını uygulayalım.

Örnek 2: Yeni bir word belgesi açıp kaydet ve farklı kaydet komutlarını uygulayalım.

(docx dosyasını => doc ve pdf olarak ayrı ayrı kaydediyoruz)

Dosya uzantıları bilgisayarın dosyayı tanıması için kullanılan bir sistemdir. Bilgisayar dosyanın uzantısına bakarak o dosyanın türünü ve hangi programla açılabileceğini bilir.

- **Bilgisayar bir dosyanın uzantısını tanımıyorsa o dosyayı açamaz!**
- **SORU : Peki bilgisayar bir uzantıyı nasıl tanıyabilir?**
- **CEVAP : O uzantıyı kullanan program bilgisayara kurulduğunda tanır.**

DENETİM MASASI: Bilgisayarımızın tüm ayarlarının yapıldığı yerdir.

Soru 1 : Bilgisayarımızda yüklü olan bir programı nasıl kaldırırız?

Cevap 1 : Denetim Masasından program ekle/kaldır 'ı açarız.

Kaldıracağımız programı seçer, kaldır 'a tıklarız.

Soru 2 : Farklı bir dosya için bilgisayarımıza yeni bir programı nasıl yükleriz?

(Örneğin rar uzantılı bir dosya olsun)

Cevap 2 : Google ye rar uzantılı dosyayı açma programı şeklinde yazıp arattığımızda bize Winrar programının kurulum dosyasını indirebileceğimiz siteleri gösterir.

(Örnek: Gezginler, Tamindir, vb...)

İndir 'e tıkladığımızda muhtemelen Winrar.exe adı ile bir dosya bilgisayarımıza iner. İndirdiğimiz dosya çift tıklandığında çalışır, next, next diye devam ederiz ve kurulum tamamlanınca finish butonuna tıklarız.

VİRÜSLER

- 1. Worm (solucan):** Bilgisayara girdikten sonra kendiliğinden çoğalır ve bilgisayarı yavaşlatır.
- 2. SpyWare (casus yazılım):** Bilgisayarımızdaki bilgileri çalıp, kötü niyetli kişilere götürür.
- 3. Trojan (Truva atı):** İyi huylu görünen ama zararlı yazılımlardır. Zararları; casus yazılım indirme, kayıtlı dosyaları silme, bilgisayarı kontrolümüzden çıkarma.
- 4. Spam (Zararlı mail):** İstenmediği halde birden fazla kişiye otomatikmen gönderilen e-postalar.

***** Bu tehditlerden korunmak için antivirüs programları kullanmalıyız.**
(Örnek: avast, kaspersky, nod 32, panda, norton, mcafee)

ANTİVİRÜSLER

Antivirüs Programı: Antivirüs yazılımı bilgisayarımıza virüs, truva atı, solucan gibi kötü amaçlı yazılımların girmesini engeller. Ayrıca bu yazılımları tespit edip temizleyebilir.

Virüslerden korunmak için yapılması gerekenler:

- 1. İnternette dosya indirirken güvenli siteleri seçmeliyiz.**
- 2. Güvenmediğimiz e-postaları açmamalıyız.**
- 3. Flash bellek, hafıza kartı, taşınabilir harddisk cd ve dvd'lerimizi virüslü bilgisayarlara takmamalıyız.**

BİLGİSAYAR AĞLARI

Ağ (Network): İki veya daha fazla bilgisayarın kablolu veya kablosuz olarak birbirleri ile bağlantı kurması. Örnek: Bilişim sınıfı, evdeki modeme bağlı cihazlar.

Modem: Temel amacı cihazların internete bağlanmasını sağlar. Bu cihaza kablo ile ya da wf ile bağlanarak bir ağ oluşturmuş oluruz.

Switch: Üzerinde bulunan giriş sayısı kadar cihaz ağ kablosu ile bağlanarak ağ oluşturur.

RJ11 (telefon kablosu fişi) : telefon hattından modeme giriş fişi (iki kablo)

RJ45 (ağ kablosu fişi) : modemden bilgisayara internet giriş fişi (sekiz kablo)

Splitter: Telefon hattı ile aynı anda hem telefonu hem de modemi çalıştırmak için kullanılır.

İnternet nedir?

Bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır.

<http://www.eba.gov.tr> (eğitim bilişim ağı)

http : (Hyper Text Transfer Protocol) = (Zengin Metin Taşıma Protokolü)

https : (Secure Hyper Text Transfer Protocol) = (Güvenli Zengin Metin Taşıma Protokolü)

www : (World Wide Web) = (Dünya Çapında Ağ)

.com : ticari site (cominity: şirket)

.net : kişisel site

.org : dernek, vakıf (organizasyon)

.gov : devlete bağlı (government: devlet)

.edu : eğitim kurumu (üniversiteler) (education: eğitim)

.k12 : milli eğitime bağlı okullar

ÜLKE UZANTILARI

tr: Türkiye **uk:** İngiltere **fr:** Fransa **ru:** Rusya **it:** İtalya

Sunucu: İnternet sitelerinin yüklü olduğu bilgisayarlardır. (Server (sörvır) Bilgisayar)

Kullanıcı Bilgisayarı: İnternet sitelerine giriş yaptığımız kişisel bilgisayarlar.

IP Adresi: İnternet ağına dâhil olacak her cihazın alacağı bir adrestir.

192.168.1.1 , 204.15.120.113 vb 4 parçalı bir numaradır.

İnternet Tarayıcı: Bilgisayarımızda internet sayfalarını görüntülemeye yarayan uygulama.

Microsoft Edge, İnternet Explorer, Google Chrome, Mozilla, Opera, vb.

Arama Motoru: Bulmak istediğimiz bir kelimeyi dünya genelindeki tüm siteleri gezerek önümüze getiren sayfalardır. Google, Yahoo, bing, yandex, vb.

MICROSOFT EXCEL ÖZETİ

*****Excel hesap tablosu dosyasıdır. Uzantısı xls vexlsx 'dir.**

***Dosya Menüsü :** Kaydet, farklı kaydet ve yazdır gibi komutlar verilir.

***Giriş Menüsü :** Yazı tipi (kalın, italik, altı çizili, kenarlıklar, vurgu, renk, büyüklük).

Paragraf (sağa-sola, aşağı-yukarı hizalama, hücre birleştirme, metni kaydırma vb.)

Hücre genişliği ve yüksekliği, otomatik toplu işlemler, sıralamalar da buradan yapılır.

***Ekle Menüsü :** Tablo, resim, şekil, üstbilgi, altbilgi, wordart, denklem, simge vb. eklenir.

***Sayfa Düzeni :** Kenar boşluğu, yönlendirme, kılavuz çizgileri ve başlıklar görüntülenir.

***Görünüm :** Sayfa sonu, sayfa düzeni görünümü, kılavuz çizgileri ve başlıklar görüntülenir.

***** Bu menülerin dışında sayfaya tablo, resim, şekil eklendiğinde bunlara ait araçlar menüsü de otomatik olarak gelir. Bu menüyü kullanarak tablo, resim, şekil düzenleyebiliriz.**

Excel'de Kullanılan Bazı İşaretler

İşaret	Anlamı	Örnek	Sonuç
=	Eşittir	Formül başlatır	
+	Toplama	=3+3	6
-	Çıkarma	=3-1	2
*	Çarpma	=3*3	9
/	Bölme	=3/3	1
%	Yüzde	=600*20%(600*20/100 ile aynı)	120
^	Üs	=3^4 (3*3*3*3 ile aynı)	81
&	Yazı birleştir	=“vey”&”sel”	veysel

Excel'de Kullanılan Toplu İşlemler

İşlem	Formülü	Sonuç
<u>Toplam</u>	TOPLA(A1:A8)	A1'den A8'a kadar tüm hücreleri toplar.
	TOPLA(A1;A8)	Sadece A1 ile A8 hücrelerini toplar.
<u>Ortalama</u>	ORTALAMA(A1:A8)	A1'den A8'a kadar tüm hücrelerin ortalamasını alır.
	ORTALAMA(A1;A8)	Sadece A1 ile A8 hücrelerinin ortalamasını alır.
<u>SayılarıSay</u>	BAĞ_DEĞ_SAY(A1:A8)	A1'den A8'a kadar sayı olan hücre sayısı bulur.
	BAĞ_DEĞ_SAY (A1;A8)	Sadece A1 ile A8'deki sayı olan hücre sayısını bulur.
<u>En Büyük</u>	MAK(A1:A8)	A1'den A8'a kadar tüm hücrelerdeki en büyüğü bulur.
	MAK(A1;A8)	Sadece A1 ile A8 hücrelerindeki en büyüğü bulur.
<u>En küçük</u>	MİN(A1:A8)	A1'den A8'a kadar tüm hücrelerdeki en küçüğü bulur.
	MİN(A1;A8)	Sadece A1 ile A8 hücrelerindeki en küçüğü bulur.

Excel'de Kullanılan Bazı Formüller

İşlem	Formülü	Sonuç
<u>Birleştir</u>	=BİRLEŞTİR(B3;B7) <i>(=B3&B7 ile aynı)</i>	B3 ile B7'deki yazı yan yana yazılır.
	=BİRLEŞTİR(B3;"ALİ") <i>(=B3& "ALİ" ile aynı)</i>	B3'deki yazı ile Ali'yi yan yana yazar.
<u>Kuvvet</u>	=KUVVET(2;7) <i>(=2^7 ile aynı)</i>	128
<u>Şimdi</u>	=ŞİMDİ()	Anlık zamanı gösterir
<u>Eğer</u>	=EĞER(E3>45;"GEÇTİ";"KALDI")	E3, 45'ten büyükse geçti, değilse kaldı yazar.